

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Ze života JČSMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 29 (1984), No. 4, 228--235

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137783>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1984

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

V roce 1956 se vrátil do svého rodného kraje a stal se odborným asistentem na katedře matematiky fakulty slaboproudé elektrotechniky v Poděbradech. Tato fakulta se od roku 1958 stala součástí elektrotechnické fakulty ČVUT v Praze. Docent Rozenský přešel v roce 1966 na její katedru matematiky a pracuje tu dosud. Přitom v roce 1965 získal hodnost kandidáta fyzikálně matematických věd po externí vědecké aspirantuře za vedení prof. RNDr. Antonína Srovnala. Habilitoval se v roce 1977. Od roku 1978 vykonává funkci zástupce vedoucího katedry matematiky.

Svůj odborný zájem a publikační činnost soustředil docent Rozenský na aplikace matematiky v elektrotechnice a v kvantové fyzice. V posledních letech pracuje v kolektivu řešitelů vědeckovýzkumných úkolů z vysokoškolské pedagogiky. K těmto otázkám přinesl mnohé cenné příspěvky už za svého působení na VTA AZ v Brně.

Posluchači oceňují srozumitelnost a metodické podání jeho přednášek a cvičení. Řada skript, která napsal se spoluautory, pomáhá svou dobrou metodickou úrovní studentům v jejich samostatné přípravě. Z nich se těší veliké oblibě zejména *Řešené příklady* k jednotlivým kursům. Docent Rozenský je též spoluautorem některých středněškolských učebnic a připravované vysokoškolské učebnice matematiky pro techniky.

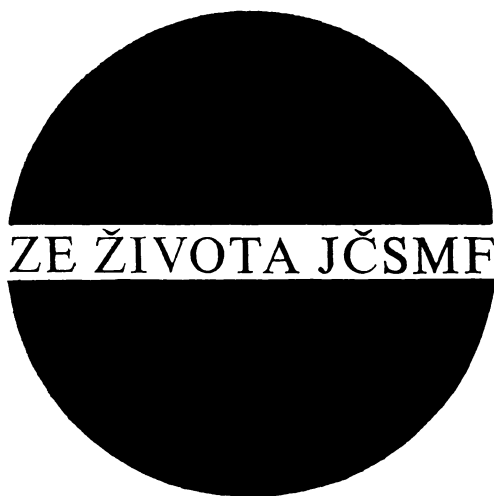
Kromě pedagogické práce, které se věnuje s upřímným elánem, tvoří značný objem jeho pracovní náplně organizační problémy spojené s výukou. Řadu let se ve funkci tajemníka katedry podílel na přípravě plánů a osnov při přestavbě studia. V zastoupení vedoucího katedry pomáhá při řešení těchto otázek na početném pracovišti a přitom se uplatňuje jeho taktičtí a přátelský vztah ke spolupracovníkům.

Mimořádně záslužné je působení docenta Rozenského ve stranických funkcích a ve společenských organizacích na fakultě, ať už při práci s mládeží nebo se svými kolegy.

Tak jako se v mládí opravdově věnoval sportovní činnosti, tak si v pozdějším věku ponechal velký zájem o umění. Zvláštní pozornost věnuje hudbě, sám hraje a organizuje malé komorní soubory nejen mezi svými spolupracovníky, ale i mezi studenty.

Přejeme jubilantovi pevné zdraví, neutuchající pracovní elán a osobní pohodu do dalších let.

Věroslav Jurák

SETKÁNÍ ČESKÝCH MATEMATIKŮ ZE VŠECH TYPŮ ŠKOL

Ve dnech 3.—6. listopadu 1983 se konalo v Mariánských Lázních v Juniorhotelu Krakonoš „Setkání českých matematiků ze všech typů škol“. Tuto konferenci pořádala Jednota československých matematiků a fyziků ve spolupráci s ministerstvem školství ČSR. Předmětem jednání konference byla nová koncepce vyučování matematice na základních a středních školách a přechod ze střední školy na vysokou školu. Cílem konference bylo přispět jednak ke zvýšení informovanosti matematiků o nové koncepci vyučování matematice na různých druzích škol, jednak k zajištění optimální návaznosti studia při přechodu ze základní na střední školu a ze střední na vysokou školu.

Konferenci připravil a jednání konference řídil přípravný výbor, který pracoval ve složení: M. JELÍNEK — předseda, RNDr. J. ŘEPOVÁ — tajemnice, doc. RNDr. J. BUREŠ, CSc., RNDr. J. BUREŠOVÁ, CSc., RNDr. J. HOLENDÁ, CSc., RNDr. J. JARNÍK, CSc., Paed. J. KOLOUCHOVÁ, prof. RNDr. I. MAREK, DrSc., RNDr. J. MÜLLEROVÁ, CSc., doc. RNDr. J. NEUSTUPA, CSc., prof. RNDr. B. NOVÁK, DrSc., RNDr. Š. SCHWABIK, CSc., RNDr. J. ŠEDIVÝ, CSc., RNDr. V. ŠŮLA — členové.

Konference se zúčastnilo celkem 240 matematiků, z toho 30 učitelů ze základních škol, 82 učitelů z různých druhů středních škol, 80

učitelů z vysokých škol a 48 zástupců různých institucí a vědeckých pracovišť (MŠ ČSR, VÚP Praha, VÚP Bratislava, VÚOŠ Praha, MÚ ČSAV, KPÚ, SPN, SNTL, Koménium, ÚÚVPP aj.). Z celkového počtu 240 účastníků konference bylo 18 hostů ze SSR.

Jednání konference zahájil v pátek 4. 11. 1983 předseda JČSMF prof. RNDr. I. ÚLEHLA, DrSc. Pozdravil jménem Jednoty jednání konference a zdůraznil dlouhodobou péči Jednoty o rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy v oblasti matematiky a fyziky. Poděkoval ministerstvu školství ČSR za účinnou pomoc při realizaci této konference a popřál dalšímu jednání konference mnoho zdaru.

Referát ministerstva školství ČSR přednesla dr. O. ŠPĚTOVÁ, ředitelka odboru gymnázií a středních odborných škol MŠ ČSR. Tlumočila účastníkům konference pozdrav ministra školství ČSR doc. M. VONDRUŠKY který se pro naléhavé úkoly nemohl jednání účastnit. Ve svém referátu dr. O. ŠPĚTOVÁ vysoce ocenila nejen pomoc JČSMF při realizaci dokumentu o dalším rozvoji čs. výchovně vzdělávací soustavy, ale i skutečnost, že se na jednání o těchto důležitých otázkách budou společně podílet učitelé od základních až po vysoké školy a vědečtí pracovníci ČSAV. Dále dr. O. ŠPĚTOVÁ hovořila o zkušenostech z nově koncipovaného vyučování matematice na základní škole a o nově připravené nové koncepci vyučování matematice na středních školách, která vstoupí v platnost od šk. r. 1984/85, tj. v době, kdy do prvních ročníků všech středních škol nastoupí první absolventi nově koncipované základní školy. Dále dr. O. ŠPĚTOVÁ ocenila činnost JČSMF při práci s talentovanými žáky. Na závěr svého vystoupení informovala účastníky konference o záměru ministerstva školství ČSR vyhlásit konkurs na vypracování nových učebnic matematiky, které by měly vstoupit v platnost v průběhu 90. let.

Referát JČSMF přednesl RNDr. Š. SCHWABIK, CSc. Hovořil o činnosti JČSMF v oblasti tvorby a posuzování učebních osnov a učebnic matematiky pro všechny druhy škol a seznámil účastníky konference podrobně s výsledky ankety JČSMF, která proběhla v r. 1983 a týkala se především učebnic matematiky pro základní školy a gymnázia.

V diskusi k oběma předneseným referátům vystoupil prof. RNDr. M. FIEDLER, DrSc., člen

korrespondent ČSAV z MÚ ČSAV, s příspěvkem o péči JČSMF o talentované žáky. Doc. RNDr. B. BUDINSKÝ, CSc., ze stavební fakulty ČVUT seznámil posluchače s některými závěry 17. celostátní konference o matematice na VŠTEZ a s opatřeními, která pro splnění těchto závěrů v oblasti vyučování matematice provedla Komise pro matematiku na VŠTEZ. K problematice tvorby učebnic, jejich zpracování po odborné, metodické, ale i technické stránce (grafické zpracování, vazby učebnic) diskutovali RNDr. J. ŠEDIVÝ, CSc. z MFF UK, PhDr. K. SOVÍKOVÁ z Ped. ústavu hl. m. Prahy, RNDr. J. MIKULČÁK, CSc. z MFF UK, prof. ing. dr. L. HRADILEK, DrSc. z přírodovědecké fakulty UK, dr. J. BARTÁK ze středoevropského KPÚ a prof. RNDr. J. POLÁŠEK, DrSc. ze strojní fakulty ČVUT.

Odpolední jednání konference, které bylo věnováno vyučování matematice na základní škole, řídil prof. RNDr. J. KURZWEIL, DrSc., člen korrespondent ČSAV z matematického ústavu ČSAV.

O výuce matematiky na 1. stupni základní školy přednesl zajímavou a podnětnou přednášku doc. PhDr. J. DIVÍŠEK, CSc. z pedagogické fakulty v Českých Budějovicích. Ve svém referátu nejprve uvedl některá důležitá fakta významně ovlivňující realizaci nového pojetí vyučování matematice na 1. stupni základní školy. V další části svého referátu se zabýval otázkami osvojování prvků teorie množin speciálně při zavádění operací s čísly a řešení rovnic a nerovnic včetně řešení slovních úloh s cílem odstranit nežádoucí problémy a vytvořit podmínky pro tvůrčí práci učitelů a žáků. Na závěr svého referátu se věnoval problematice výuky geometrie na tomto stupni základní školy.

K problematice výuky matematiky na 2. stupni základní školy vystoupil s dalším referátem MPS JČSMF PhDr. F. BĚLOUN. Uvedl nejprve řadu pozitivních zkušeností týkajících se zvýšení zájmu žáků o matematiku a zvýšení jejich účasti na různých matematických soutěžích. Dále se zabýval otázkami přechodu žáků z 1. na 2. stupeň základní školy a dílčími problémy, které vznikají při výuce na 2. stupni základní školy včetně otázek výběru matematického učiva. Podrobně se zabýval též otázkami odborného a metodického zpracování učebnic matematiky a jejich rozsahu, tvorbou metodických příruček

pro učitele a učebních pomůcek pro žáky. Na závěr referátu navrhl řadu konkrétních opatření směřujících ke zkvalitnění vyučování matematice na 2. stupni základní školy.

V diskusi k oběma referátům, předneseným v odpoledním zasedání konference, vystoupila PaedDr. M. JANKŮ z VÚP Praha s příspěvkem o historii modernizace vyučování matematice na základní škole v ČSSR. Dále diskutovali dr. J. BARTÁK ze středočeského KPÚ, RNDr. F. KUŘINA z pedagogické fakulty v Hradci Králové, B. SOUČKOVÁ z východočeské pobočky JČSMF v Hradci Králové a M. SINKOVÁ ze základní školy v Praze 4. Velkou pozornost vzbudil příspěvek M. ŠPALKOVÉ ze základní školy v Horní Moštěnici o učebních pomůčkách, které si sama vyrobila a které využívá při vyučování matematice na základní škole.

Druhou část odpoledního zasedání, která byla věnována diskusi o přechodu žáků ze základní na střední školu, řídil RNDr. Š. SCHWABIK z MÚ ČSAV v Praze. V diskusi vystoupil RNDr. V. ŠŮLA z MŠ ČSR a seznámil účastníky s průběhem a výsledky přijímacího řízení na střední školy ve šk. r. 1982/83. J. ŠÁDEK z gymnázia v Liberci hovořil o některých zkušenostech s tímto náročným obdobím ve studentském životě, RNDr. V. ŠPILLAR z gymnázia v Podbořanech upozornil na nevhodný termín přijímacích zkoušek. K jejich příspěvkům dále diskutovali PhDr. F. BĚLOUN a J. VOŘÍŠEK ze základní školy v Ústí nad Labem.

První den jednání konference byl ve večerních hodinách zakončen koncertem Pražského komorního žestového orchestru, jehož uměleckým vedoucím je J. ZÁMEČNÍK.

Dopolední jednání v sobotu 5. 11., které bylo věnováno vyučování matematice na středních školách, řídil RNDr. J. JARNÍK, CSc. z Matematického ústavu ČSAV. Hlavní referát přednesl prof. RNDr. B. RIEČAN, DrSc. z MFF UK v Bratislavě. Prof. B. RIEČAN se ve svém velice zajímavém referátu zabýval koncepcí vyučování matematice na různých druzích středních škol, která vstoupí v platnost od šk. r. 1984/85. V této souvislosti věnoval pozornost i maturitním zkouškám z matematiky na středních školách; upozornil na některé negativní rysy písemné maturitní zkoušky, která byla zavedena na gymnáziích. V další části svého referátu věnoval velkou pozornost osobnosti učitele a v souvis-

losti s touto otázkou i výchově nových učitelů matematiky na vysokých školách. Upozornil na skutečnost, že je nutné dotvořit ustálený systém vzdělávání a zbavit jej současných nedostatků; uvedl řadu cenných námětů týkajících se zkvalitnění nejen denního studia učitelů na vysokých školách, ale i celého dalšího vzdělávání učitelů. V další části svého referátu ukázal, jak by mohly vysoké školy pomoci středním školám při práci s talentovanými žáky. Na závěr hovořil o učebnicích matematiky pro střední školy a speciálně o otázce jejich předimenzovanosti a o problematice metodické a odborné literatury pro učitele.

K problematice tvorby středoškolských učebnic matematiky vystoupil v diskusi RNDr. E. CALDA z MFF UK. Dr. J. BARTÁK se zabýval otázkou vyučování matematice a tvorbou učebnic matematiky pro dvouleté a tříleté učební obory SOU. Prof. RNDr. J. POLÁŠEK diskutoval o přípravě studentů SŠ pro studium na VŠ inženýrského zaměření. Další zajímavé příspěvky přednesli V. MÍKOVÁ z gymnázia v Plzni, prof. ing. dr. L. HRADILEK z PF UK a RNDr. V. JODAS z gymnázia v Bratislavě.

Odpolední zasedání konference, které bylo věnováno odborným přednáškám z numerické matematiky a matematické informatiky řídil prof. RNDr. M. FIEDLER, DrSc., člen korespondent ČSAV z Matematického ústavu ČSAV.

Prof. RNDr. I. MAREK, DrSc. z MFF UK v Praze ve své přednášce *O numerické matematice* hovořil o některých charakteristických rysech numerické matematiky, jejího postavení v komplexu jiných disciplín jak matematických, tak mimomatematických. Ukázal několik zajímavých příkladů numerického řešení některých matematických úloh, na nichž ilustroval postupy typické pro numerické řešení s použitím samočinných počítačů.

Doc. RNDr. J. HOŘEŠ, CSc. z přírodovědecké fakulty v Brně ve své přednášce *O matematické informatice* poukázal na široké možnosti použití výpočetní techniky v celospolečenském měřítku a speciálně ve školství. Demonstroval vznik nové vědní disciplíny informatiky. Její speciální odvětví — matematická informatika — tvoří významnou složku tohoto nově konstituovaného oboru; vývoj si vynutí pronikání jejich metod i do vysokého a středního odborného školství a do dalšího vzdělávání.

Večerní program druhého dne jednání konference byl zpestřen přednáškou RNDr. E. CALDY z MFF UK v Praze o pozapomenuté, avšak znovu se rozvíjející vědní disciplíně, zvané „patamatematika“.

V rámci programu druhého dne jednání konference proběhla též schůzka důvěrníků JČSMF, kterou řídil doc. RNDr. J. BUREŠ, CSc., z MFF UK v Praze a které se zúčastnilo všech 48 přítomných důvěrníků JČSMF na školách. Předmětem jednání byly především některé organizační záležitosti týkající se další záslužné práce těchto funkcionářů JČSMF.

Dopolední jednání v neděli 6. 11. řídil doc. RNDr. J. NEUSTUPA, CSc. ze strojní fakulty ČVUT v Praze. Bylo věnováno otázkám přechodu ze střední na vysokou školu. Doc. RNDr. F. JIRÁSEK, CSc. ze strojní fakulty ČVUT v Praze informoval posluchače o přijímacím řízení na strojních fakultách. K problematice přechodu na vysoké školy univerzitního směru hovořili doc. RNDr. I. NETUKA, CSc. z MFF UK v Praze, doc. RNDr. J. VANŽURA, CSc. z přírodovědecké fakulty UP v Olomouci a doc. RNDr. J. VOSMANSKÝ, CSc. z přírodovědecké fakulty UJEP v Brně. V diskusi dále vystoupili A. VACH z gymnázia v Ivančicích a RNDr. V. JODAS z gymnázia v Bratislavě.

Ve druhé části dopoledního jednání přednesl místopředseda JČSMF prof. RNDr. B. NOVÁK, DrSc. z MFF UK v Praze závěry jednání konference, které byly po krátké diskusi jednomyslně přijaty.

Jednání konference uzavřel doc. RNDr. J. BUREŠ, CSc. poděkováním všem přítomným za účast a aktivní spolupráci na konferenci a uvedl, že JČSMF ve spolupráci s MŠ ČSR chce pořádat setkání matematiků pravidelně jednou za dva roky, pravděpodobně opět v Mariánských Lázních.

ZÁVĚRY Z JEDNÁNÍ KONFERENCE

Účastníci „Setkání českých matematiků ze všech typů škol“, které bylo pořádáno JČSMF ve spolupráci s MŠ ČSR ve dnech 3.—6. 11. 1983 v Mariánských Lázních na základě vyslechnutých referátů a diskuse:

— konstatují, že toto setkání umožnilo širokou a cennou výměnu názorů na problematiku výuky matematiky na všech druzích škol

mezi zástupci MŠ ČSR, pracovníky vysokých škol, MÚ ČSAV, výzkumných ústavů, učitelů základních a středních škol. Obraceli se proto na JČSMF a MŠ ČSR s žádostí, aby setkání tohoto typu byla organizována pravidelně. Vzhledem k aktivní účasti početné delegace JSMF, která byla podstatným přínosem k jednání, doporučují pořádání těchto akcí v úzké součinnosti s JSMF;

— oceňují aktivitu JČSMF v této oblasti a vyslovují přesvědčení, že Jednota poskytuje dobrou možnost pro aktivitu všech pracovníků, kteří se oblastí výuky matematiky zabývají. Doporučují ÚV JČSMF věnovat zvýšenou pozornost členské základně v základních školách, středních odborných školách a středních odborných učilištích a v souvislosti s tím i výuce matematiky na SOŠ a SOU;

— vítají stanovisko MŠ ČSR, aby byla zahájena promyšlená, dlouhodobá příprava perspektivního projektu koncepce vyučování matematice na rozhraní tisíciletí;

— konstatují, že základní myšlenky, které vedly ke změnám ve vyučování matematice, se osvědčují. V současném období je třeba urychleně odstranit nedostatky, které spočívají zejména:

a) v předimenzovanosti současných učebních osnov pro základní školu a experimentálních osnov pro gymnázia a učebnic, do nichž jsou bez dostatečných redukcí připojovány nové celky;

b) ve věcných i didaktických nedostatcích učebnic, jejich grafickém zpracování i vazbě, včetně jejich návaznosti;

c) v přetíženosti žáků (a rodičů) nekoordinovaným nárůstem učiva ve všech předmětech, kdy není centrálně objektivně sledována z hlediska věcného i psychologického únosnost prováděných změn;

d) v okolnosti, že současné zvyšující se nároky na úroveň výuky nejen v matematice vyžadují nutně individuální práci učitele se žáky, která je nemyslitelná v početných třídách nad 30 žáků.

Za závažný nedostatek je třeba považovat opožděné pronikání výpočetní techniky do výuky. Je proto třeba urychleně připravit dlouhodobou koncepci včetně materiálního zajištění, která by umožňovala využívat jednoduchých kapesních

počítaček již v základní škole a programovatelné výpočetní techniky na školách středních. V této souvislosti je třeba propracovat, jak bude ovlivněna výuka matematiky, fyziky i dalších předmětů.

Úroveň výuky, a to nejen matematiky, je nemyšlitelná bez aktivní, tvůrčí role osobnosti učitele. Je však třeba konstatovat, že kvalita práce učitele, zájem o toto povolání je negativně ovlivněna výrazným poklesem společenské vážnosti učitelů v posledním období i jejich značným zatížením. V souvislosti s výchovou nových učitelů je třeba urychleně zhodnotit přestavbu učitelského studia na vysokých školách tak, aby byla zajištěna připravenost nových učitelů pro výuku matematiky pro prvá desetiletí příštího tisíciletí.

V rámci jednotlivých referátů i diskuse byla přednesena řada dalších námětů i kritických připomínek. Účastníci setkání se obracejí na MŠ ČSR, JČSMF a věří, že všechny jejich podněty budou posouzeny a zváženy. Z nejdůležitějších dalších námětů je třeba vyzdvihnout tyto:

- dokončení úprav učebnic pro 1.—4. ročník ZŠ v duchu stanoviska JČSMF;
- započítí matematického zpracování historického vývoje výuky matematiky na jednotlivých stupních škol v ČSSR;
- vydávání publikací pro žáky ZŠ prohlubující učivo matematiky;
- časové zařazení přijímacích zkoušek na střední školu;
- povinná maturitní zkouška z matematiky pro absolventy středních škol ucházejících se o studium na vybraných vysokých školách včetně zvážení ústní maturitní zkoušky z matematiky;
- vydávání překladů a získávání zahraniční metodické literatury, učebnic i časopisů pro základní a střední školy (je pocíťován nedostatek zejména sovětského časopisu *Kvant*);
- zvýšení členské základny JČSMF mezi posluchači učitelského studia;
- závěry MPS pro výuku v 5.—8. ročníku ZŠ;
- v oblasti péče o talenty podporovat rozvoj korespondenčních seminářů a soustředění jejich nejlepších účastníků; propojit zabezpečení SOČ se společensko-politickou praxí posluchačů vysokých škol;
- při tvorbě učebních osnov matematiky zvýraznit, ev. zařadit všechny pozitivní prvky, které přinášela deskriptivní geometrie pro rozvoj prostorové představivosti;

- včasné vydání úplných tematických plánů pro střední školy (tj. pro 1. ročník k 1. 9. 1984);
- zhodnocení účelnosti jednotlivých volitelných skupin odborných předn.ětů na gymnáziích vzhledem ke společenskému uplatnění jejich absolventů;
- při úvahách o orientaci, koncepci a náplni středoškolské matematiky přihlídnout ke skutečnosti, že většinu studentů VŠ představují posluchači VŠ inženýrského směru;
- v zájmu lepší návaznosti studia na základních, středních a vysokých školách vymezit minimální rozsah poznatků z matematiky na základní škole, dále na středních školách, které lze od absolventů závazně předpokládat.

Jarmila Burešová, Jana Řepová

DRUHÁ KONFERENCIA SLOVENSKÝCH FYZIKOV

Čím to je, že v rozpore s dôsledkami špeciálnej teórie relativity sa väčšine z nás zdá, že vo všetkých súradnicových sústavách sú týždne a mesiace z roka na rok kratšie, že len 24 hodinový deň nám už pomaly (hlavne na prácu) nestačí? A kým v nás doznejú dojmy z počutého, videného a zažitého na jednej akcii, už je tu jej pokračovanie, ktoré bolo vtedy tak strašne ďaleko. A je to vôbec pravda, že II. konferencia slovenských fyzikov sa konala v Račkovej doline takmer pred dvomi rokmi (6.—10. septembra 1982)? Veď si ešte dobre pamätáme, ako vtedajší predseda FVS JSMF RNDr. M. BLAŽEK, DrSc., za asistencie predsedu JSMF prof. RNDr. J. KREMPASKÉHO, DrSc., člena korešpondenta SAV a ČSAV, v 10. septembrové ráno zahajoval druhé stretnutie slovenských fyzikov, ktorých sa tu z najrôznejších pracovísk zišla dobrá stovka.

Prilákali ich nielen západne Tatry, ktoré sa opäť vzorne obliekli do sýtej zelene prežiarenej jesenným slnkom (to sa pri prihlasovaní na konferenciu dá len s optimizmom predsedu organizačného výboru predpokladať), ale najmä vopred avizované zaujímavé prehľadné referáty nadväzujúce na tradíciu založenú prvou konferenciou. A počúvať bolo opravdu čo.

Prvý deň sme mali možnosť zistiť, že sme

vlastne vďaka dosiaľ nevedeli *O magnetickom poli Zeme* (G. SIRÁŇ), že sú nám ešte stále málo známe *Amorfne kovové materiály* (P. MRAFKO), že v problémoch typu *Turbulencia, chaos a leukémia* sa dobre vedia orientovať aj matematici (P. BRUNOVSKÝ). A že ani pedagógovia to nemajú ľahké, najmä ak sú nútení riešiť súčasne niekoľko problémov (čo je v praxi bežné) ako *Príprava talentov vo fyzike* (J. PIŠÚT), *Výskum v didaktike fyziky na Slovensku* (V. KOUBEK - M. RAKOVSKÁ) či — veľmi vtipne realizované — *Modelovanie fyzikálnych javov* (S. ONDREJKA).

Nemenej zaujímavé boli aj „okrajové“ témy, ktoré odzneli v ďalšej časti konferencie, či to už bol *Podiel fyziky na doterajšom rozvoji mikroelektroniky* (Š. LUBY), *Skúsenosti z práce v Medzinárodnej agentúre pre atómovú energiu* (J. CIRÁK) alebo čoraz aktuálnejšie *Modely biologickej elektroniky* (J. KREMPASKÝ). Premietnutie filmu o Tesle Piešťany (M. DUBNIČKA), stručná informácia o konferencii EPS v Istanbuli (E. ADLEROVÁ), spoločné zasadanie výborov FVS a FPS JSMF ako aj čulé kuloárové diskusie doplnili pracovnú časť konferencie.

Do záverov konferencie sa tentoraz premietli hlavne problémy pedagogického charakteru. Bude potrebné najmä:

- zvyšovať individuálnu starostlivosť o vývoj talentov vo fyzike na ZŠ a SŠ a v súvislosti s tým zintenzívniť a konkretizovať spoluprácu vysokých škôl, najmä MFF UK a SVŠT, s týmito školami;
- podporovať vydávanie zbierok kvalitatívnych úloh pre základné a stredné školy;
- sprostredkovať stredným školám informácie o požiadavkách na stredoškolské vedomosti uchádzačov o štúdium na MFF UK a SVŠT;
- prostredníctvom JSMF podporovať zriaďovanie tried so zameraním na matematiku a fyziku aj v rámci realizácie novej koncepcie vyučovania na gymnáziach.

V „nepracovnej“ časti pribudli záujemci o krátke i náročnejšie výstupy na blízke kopce, hubári i taki, ktorým bol vzácny už samotný tatranský vzduch. A keď podaktorých, čo sa príde ďaleko zatúlali, schladil výdatný dážď, všetko napravilo výborné hriatô a živánka.

Keďže sa v záveroch objavilo aj doporučenie usporiadať v roku 1984 III. konferenciu slovenských fyzikov, môžeme sa už teraz tešiť na „blízke stretnutie tretieho druhu“.

Eleonóra Adlerová

ČINNOST OLOMOUCKÉ Pobočky JČSMF V ROCE 1983

V tomto roce se konaly dvě členské schůze. Na slavnostní schůzi 8. února byl zvolen nový výbor pobočky na následující funkční období. Hlavními funkcionáři výboru jsou dr. OLDŘICH LEPIL, CSc. (předseda), prof. dr. MIROSLAV LAITICH, CSc. (místopředseda), dr. SVATOSLAV STANĚK, CSc. (jednatel), a dr. VLADIMÍR MALÍŠEK, CSc. (hospodář). Na schůzi bylo vzpomenuo významného životního jubilea prof. dr. JOSEFA FUKY. O životě a práci jubilanta hovořili prof. dr. IVAN CABÁK, CSc., a dr. OLDŘICH LEPIL, CSc. Druhá členská schůze se konala 29. listopadu. Zde byla zhodnocena činnost pobočky v roce 1983 a vzpomenuo životních jubileí prof. dr. Josefa ŠIMKA a prof. dr. MILOSLAVA ZEDKA. Oběma členským schůzím vždy předcházela schůzka důvěrníků Jednoty na středních školách.

Činnost pobočky byla v roce 1983 velmi rozmanitá. Zahrnovala akce pro žáky základních a středních škol i pro vysokoškolské studenty. Dále byly organizovány přednášky a semináře pro učitele matematiky a fyziky na všech stupních a typech škol i pro vysokoškolské učitele a odborné a vědecké pracovníky obou disciplín.

Činnost byla soustředěna převážně v jednotlivých odborných skupinách. Pobočka a odborné skupiny těsně spolupracovaly zejména s odborem školství KNV v Ostravě, s kabinetem matematiky a kabinetem fyziky KPÚ v Olomouci a s katedrami matematiky a katedrami fyziky na přírodovědecké a na pedagogické fakultě UP v Olomouci.

Ve dnech 15.—16. 4. se konal „Den otevřených dveří“ na gymnáziu M. Koperníka v Bílovci pro vybrané žáky a učitele základních škol spojený s krajským kolem MO, kategorie Z. Akce se zúčastnilo 94 žáků ze základních škol Sm kraje. Do programu byla zařazena i beseda účastníků s funkcionáři KV MO.

V červenci se po dobu 10 dní konalo ve Frýdku-Místku tradiční soustředění úspěšných řešitelů MO kategorie B, C a Z. 50 účastníků bylo rozděleno do dvou skupin. Přednášejícími byli: L. MARKOVÁ, J. SROVNAL, A. FRANEK a J. VANŽURA.

Ve dnech 9. 7.—17. 7. se konalo krajské soustředění vybraných žáků po přijímacím řízení

na střední školy. Výběr provedli okresní metodici ve spolupráci s KPÚ v Olomouci na základě výsledků žáků v MO a FO v minulém školním roce. Soustředění za účasti 38 žáků se konalo v Rožnově p. R. a přednášeli J. GOLLOVÁ (*Podobnost trojúhelníků*), J. BIOLEK (*Shodná zobrazení*), M. VRÁNOVÁ (*Vybrané statí z elektřiny*), V. MALÍŠEK (*Fyzikální obraz světa*), V. MÁDR (*Vybrané partie z kinetiky*) a B. MALEČEK (*Nové poznaky v astronomii*).

Pro vybrané žáky základních škol v okresech Šumperk a Olomouc zorganizovala skupina didaktiků pro 5.—8. ročník prázdninové soustředění formou pionýrského tábora. Vedoucími soustředění byli Z. BACHELOVÁ a J. SLOUKA.

Pro řešitele MO a FO všech kategorií byly pořádány oblíbené sobotní besedy. Pro řešitele MO se jich během roku konalo 5 a hlavními přednášejícími byli S. TRÁVNÍČEK, J. ŠVRČEK a V. VLČEK. Pro řešitele FO se konaly tři besedy, na nichž přednášeli L. DVORÁK, V. KOLESNIKOV, Z. KUBÍČEK, J. POSPÍŠIL, E. RŮŽIČKA, Z. KUPKA a J. ZÁHEJSKÝ. Členové MPSk a FPSk se podíleli také na organizaci krajských kol MO a FO a na opravách soutěžních úloh.

Na gymnáziu M. Koperníka v Bílovci vedli semináře a zájmové kroužky K. DOČEKAL, J. KOBZA, F. KOLIBA, J. MOLNÁR, J. ŠVRČEK, P. CHMELA, M. BEDNAŘÍK, V. KOLESNIKOV, Z. KUPKA, J. POSPÍŠIL, M. ŠIROKÁ a J. ŠIROKÝ.

Poprvé v tomto roce pobočka výrazněji rozšířila svoje působení mezi vysokoškolskými studenty. Podílela se na zajištění a obsahové náplni soustředění studentů matematiky na přírodovědecké fakultě UP v Olomouci, které bylo přípravou na celostátní matematickou soutěž vysokoškoláků. Soustředění se konalo 14.—18. 3. v Hrubé Vodě a přednášeli zde D. KLUCKÝ, J. MOLNÁR, J. RACHŮNEK, J. RACHŮNKOVÁ, S. STANĚK, J. ŠVRČEK a J. VANŽURA. Členové MVSk se rovněž podíleli na přípravě a vlastním průběhu celostátního kola SVOČ v oboru matematika, které se koncem června konalo v Olomouci.

Pro začínající učitele fyziky na středních školách se v době jarních prázdnin (březen) konaly jarní školy v Rožnově (23 účastníků) a ve Frenštátě (25 účastníků). Tématem jarních škol byly didaktické problémy začínajícího učitele fyziky.

V tomto roce začala FPSk, vedená M. BEDNAŘÍKEM, organizovat pravidelná měsíční setkání

učitelů a pracovníků v didaktice fyziky s názvem „Fyzikální čaj o páté“. Je to společensko-odborná akce věnovaná výměně zkušeností, diskusím o aktuálních problémech výuky, ukázkám motivačních pokusů, informacím o nových knihách apod. Pravidelnou součástí těchto neformálních besed je „Křeslo pro hosta“, do něhož jsou zváni významní pracovníci ve fyzice, v didaktice fyziky i v jiných oborech, aby pohovořili o svých životních zkušenostech a názorech na otázky výuky fyziky.

Na přípravě učitelů matematiky a fyziky 8. ročníků základních škol na nové pojetí vyučování matematice a fyzice se podíleli z pobočky jako ústřední a krajští lektoři Z. BACHELOVÁ, V. BUKÁČEK, M. KOPECKÝ, J. SEDLÁČKOVÁ, L. SEDLÁČEK, M. BEDNAŘÍK, Z. KUBÍČEK, E. KOPECKÁ a O. LEPIL.

V rámci lektorské činnosti při školeních učitelů matematiky středních škol po jednotlivých okresech Sm kraje odpřednášeli Z. BACHELOVÁ, J. BRŮNOVÁ, V. BUKÁČEK, V. KAMENÍČEK a J. SLOUKA celkem 40 hodin.

V rámci pobočky se konají čtyři semináře. V matematice je to seminář z diferenciálních rovnic (vedoucí M. LAITICH) a seminář z přibližných metod řešení rovnic matematické fyziky (vedoucí T. KOJECKÝ). V těchto seminářích přednášeli: T. KOJECKÝ (*Výpočet některých vlastních čísel matice*), J. TAUFER (*Přibližné řešení okrajových úloh diferenciálních rovnic*), J. KOBZA (*Řešení speciálních soustav obyčejných diferenciálních rovnic — problémy stability*) a J. ŠVRČEK (*Ritz-Galerkinova metoda pro okrajové problémy se singularitou*).

Ve fyzice je to seminář z optiky a seminář z biofyziky. Na semináři z optiky přednášeli: J. NAUŠ (*Problémy fluorescence chlorofylu ve fotosyntetických strukturách*), J. ČIHÁKOVÁ (*Parazitní fotocitlivost křemíkových difúzních tenzometrů v medicíně*), J. BLABLA (*Laserová subdoplerovská spektroskopie*), Z. REINDL (*Termovizní měření*), J. ONDRA (*Určování vlnových délek záření laserů pomocí FP interferometrie*), P. NEMEČEK (*Termovizní měření*), M. MILER (*Holografické mřížky*), V. BOČEK (*Principy a aplikace laser-interferometrů*). V. KŘESÁLEK (*Měření rychlostí difúzních předmětů pomocí fluktuací prostorově integrované intenzity laserových speklů*), B. STRAUCH (*Pokroky Ramanovské spektroskopie*), M. HORÁK (*Charakteristické vibrace a struk-*

tura molekúl), V. MALÍŠEK (*Ramanovská disperzná spektroskopie, vzťahy medzi absorpciou a rozptylom svetla*), S. HIRGARD (*Problémy infračervenej spektroskopie*), P. CHMELA (*Problémy nelineárnej optiky*), V. PEŘINOVÁ (*Nové metódy riešenia Fokkerov-Planckovej rovnice*), J. PEŘINA, J. KŘEPELKA a Č. KOŇAŘÍK (*Statistické vlastnosti rozptýleného záření*).

Na seminári z biofyziky prednášali: H. BŘEZINOVÁ, I. CABÁK, M. KRŠKOVÁ, J. NAVRÁTIL, J. ZÁHEJSKÝ (*Zhoubné novotvary a superslabé záření*), J. NAUŠ, L. DVOŘÁK, Z. KUPKA (*Některé aspekty využití studia fluorescence chlorofylu a v zeleném listu*), M. KAPLANOVÁ (*Testování účinnosti herbicidních látek v modelových systémech*), V. ŠPUNDA, A. VRÁNA (*Změny ve spek-*

trech chlorofylu a stárnucího listu), M. ŠNÁBLOVÁ (*Teplotní závislosti fluorescence chlorofylu a a jejich souvislosti s fázovými transformacemi buněčných membrán*), A. PERNICKÁ (*K možnostem stanovení obsahu $ch a/ch b$ fluorescenčními metodami*) a J. ŠPUTOVÁ (*Vliv těžkých kovů přítomných v buňkách rostlin na fluorescenci chlorofylu*).

V akcích nelze ani opomenout pomoc při přípravě a zajištění průběhu semináře „Matematika na obrazovce“, který se konal v Olomouci 12.–13. 4. v rámci celostátní přehlídky Academia filmu. Seminář byl zaměřen k hodnocení matematických programů Československé televize.

Svatoslav Staněk

nové knihy

Retrospektívny pohľad na Fyzikálne obzory

V súčasnosti vychádza jedenáste číslo Fyzikálnych obzorov, ktoré podobne ako Matematické obzory sú záujmovou publikáciou Jednoty slovenských matematikov a fyzikov a sú vydávané pod patronátom Ministerstva školstva SSR.

Najnovší rozvoj fyzikálnej vedy a techniky a problémy interpretácie poznatkov, spolu s obsahovou prestavbou vyučovania fyziky na všetkých stupňoch škôl, boli najzávažnejšími impulzami, pre ktoré časopis vznikol. Cieľom

časopisu od jeho začiatku bolo vychádzať z potrieb a záujmov najväčšej skupiny čitateľov, učiteľov fyziky stredných a základných škôl.

Charakter časopisu sa v priebehu svojho jestvovania vyvíjal a menil od pôvodnej zborníkovej formy, zloženej z niekoľkých rozsiahlejších štúdií poväčšine teoretického rázu, k forme časopiseckej, s pevne stanovenou štruktúrou, čo sa prejavuje najmä v ostatnom — dvanástom čísle.

Krátku sedemročnú históriu Fyzikálnych obzorov možno rozčleniť na dve obdobia.

Do prvého spadá vydanie prvých šesť čísiel, ktoré vznikli v redakčnom kolektíve pod vedením vedeckého redaktora SERGEJA USAČEVA v redakcii so sídlom na Matematicko-fyzikálnej fakulte UK v Bratislave. Postupne sa sformovali rubriky: 1. K problémom vyučovania fyziky, 2. Z histórie fyziky, 3. Fyzikálna olympiáda, 4. Seminár z fyziky, 5. Recenzie.

Redakčná rada pri vzniku časopisu bola zložená z 19 členov, zástupcov sekcií JSMF, MŠ SSR, pedagogických ústavov a učiteľov fyziky vysokých, stredných a základných škôl. Vyvinula značné úsilie pri popularizácii časopisu, pri formovaní základne prispievateľov najmä z radov stredoškolských učiteľov všetkých typov škôl.

Z mnohých iniciatívnych členov redakčnej rady nemožno nespomenúť JÁNA PIŠÚTA, ktorý v začiatkoch nielen sám publikoval nosné štúdie pre Fyzikálne obzory, napr. *O vzniku maticovej*